

པོད་ཀྱི་སྣན་ངག་གི་ལོ་རྒྱུས་མདོར་བསྡུས།

ཡུལ་ལ་ཚུལ་བྱིས་སྐྱེ་བའི་མཚོ།

སྣན་ངག་དང་འགོ་ཚུགས་པའི་དུས་ཚམས་ཡིན་མིན།

༡༡། འདས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བྱུང་རིམ་ལྟར་སྤྱི་ལོ་མ་གཤམ་གསལ་གོང་གི་ལོ་ཉི་བརྒྱ་བཞི་བརྒྱའི་ནང་ ༡༧༥
 B.C. པོད་གངས་ཅན་པའི་སྤྱི་མཐུན་བསོད་ནམས་ཀྱི་བཞོ་སྐལ་དུ་སྤྱི་ལོ་དབང་བའི་ཐོག་མའི་རྒྱལ་
 པོ་གཉེན་བྱི་བཅན་པོས་ཆབ་སྲིད་སྐྱེད་དང་ལྗེ་དུ་དང་བོན་གྱིས་ཁ་སྤྱོད་བ་ནས་བཟུང་རིམ་པས་པོད་དུ་
 སྣན་ངག་དང་འགོ་ཚུགས་པ་མངོན་ཏེ། པོད་ཀྱི་ཡི་གེའི་སྲོལ་མ་བྱུང་བའི་སྡོན་གྱི་ངག་ནས་འདོན་
 པའི་སྐུ་སྐུ་སྐུ་དང་མགུར་ལ་སོགས་པ་རྣམས་ལ་ཞིབ་འདུག་ཤེད་པ་ལས་ཐོན་པའི་ཚོགས་བཅད་རྣམས་
 མི། ཚོགས་ཀྱང་དོ་མཉམ་པ། ལྷ་འགྲིག་པ། བརྗོད་བདེ་བ། དབྱངས་སུ་གྱེར་ཚོགས་པ་བཅས་ཉན་པ་
 པའི་རྣ་བའི་བདུད་ཅིར་འགྱུར་ཐབས་ཀྱི་རྣམ་པ་ཞིག་ཡིན་ལྟ་བུ། དེ་ནི་ཐོག་མའི་སྣན་ངག་གི་རྣམ་
 པ་ཞིག་ཡིན་ཞེས་བརྗོད་ཚོགས་པར་སྣམ། འོན་ཀྱང་དེ་དག་ལ་ད་ལྟའི་སྣན་ངག་དང་འདྲ་བའི་ཚོགས་སྐྱོར་
 སྣན་ཞིང་མངོན་ལ། རྒྱན་སྐྱོ་ཚོགས་ཀྱིས་སྤྱོད་པ། ཡི་གེའི་སྤྱོད་ལེགས་པ་སོགས་མེད་པ་མངོན་
 གསལ་ཡིན། དུས་རབས་བདུན་པའི་ནང་ཚོས་རྒྱལ་སྲིད་བཅན་སྐམ་པའི་བཀའ་དྲིན་ལས་སྐྱོན་པོ་
 ཐོན་མི་སམ་སྐྱོར་པོད་ཡིག་གསར་གཏོད་མངོན་པ་ལས། ཐོན་མི་ཉིད་ཀྱིས་ཚོས་རྒྱལ་ཆེན་པོར་ཡིག་
 ལུང་དུ་སྤུལ་བའི་བརྗོད་བསྐྱེད་དབྱངས་དེས་པའི་བྱ་དཀའ་བའི་ཚོགས་བཅད་གཉིས་བཅུ་མས་པ་ནས་
 བཟུང་བོད་དུ་ཡིག་ཐོག་གི་སྣན་ངག་དང་འབྲེལ་བྱེད་པ་ཡིན། གཞན་ཡང་དུས་རབས་བརྒྱའི་ནང་
 རྒྱུན་པའི་རྗེ་བརྒྱུན་མི་ལ་རས་པའི་མགུར་འབྲུམ་གྱི་སྣན་ཚོགས་སོགས་ཀྱང་སྣན་ཆ་ལྡན་པའི་སྣན་ངག་
 གི་རང་བཞིན་ལས་མ་འདས། དེས་ན་པོད་དུ་ཡི་གེ་མ་བྱུང་བའི་སྡོན་གྱི་ངག་ཐོག་གི་སྣན་ཚོགས་དང་། ཡི་
 གེ་བྱུང་བའི་རྗེས་ཀྱི་ཡིག་ཐོག་གི་སྣན་ཚོགས་རྣམས་ནི། རྒྱ་གར་ལེགས་སྤྱོད་སྣན་ངག་གིས་ལྷག་སྤྱོད་
 མ་ཐེབས་པའི་པོད་སྐད་ཀྱི་རང་གཤམ་ལ་ཡོད་པའི་སྣན་ངག་ཅུ་དང་། རྒྱ་གར་ལེགས་སྤྱོད་ཀྱི་སྣན་
 ངག་ཅུ་མ་འགོས་ལྷག་སྤྱོད་ཐེབས་པ་གཉིས་སུ་ངོས་འཛིན་ཤེད་ཚོགས་པ་ཡིན་ནོ།།

ལེགས་སྐྱུར་སྒྲུབ་པའི་གི་མཚན་ཉིད་སྟོན་པའི་གཞུང་པོད་དུ་བྱུང་ཚུལ།

པོད་ཀྱི་སྐྱུ་རིག་གི་མ་སྤྱིར་གྱུར་པ་སྐྱུ་རིག་གི་གཞུང་གཉིས་ཐོན་མི་སམ་སྤྱོད་ས་ལེགས་སྐྱུར་གྱི་སྐྱུ་གཞུང་ནས་ལེགས་ཆ་བདུས་ཏེ། པོད་སྐད་དང་མཐུན་པའི་གཞུང་འདི་གཉིས་མཇུག་པ་དང་། ཚོས་རྒྱལ་སྲོང་བཙན་གྱི་དུས་ནས་བཟུང་གསུང་རབ་མང་པོ་ཞིག་པོད་དུ་བསྐྱུར་བྱེད་པ་དང་འབྲེལ། པོད་ཀྱི་ལོ་ཚེ་རྒྱལ་པས་རྒྱ་གར་ནས་བསྐྱུར་བཙན་མང་པོ་པོད་དུ་བསྐྱུར་བ་ཐམས་ཅད་ཚད་མར་འཛིན་འོས་པ། རྒྱ་གར་ནས་བྱུང་བའི་བསྐྱུར་བཙན་རྒྱལ་ཞི་ཁྲུང་ས་མ་ཡིན་པ། པོད་ཀྱི་ལོ་ཚེ་རྒྱལ་པས་རྒྱ་གར་ནི་པོད་ཀྱི་ཚོས་དང་རིག་གཞུང་འབྱུང་བའི་རྒྱ་མགོ་གངས་ལ་བྱུག་ས་ལྟ་བུ་ཡིན་པའི་རྒྱ་མཚན་གཟིགས་ཚུལ་དེ་དག་ལ་བརྟེན། དེ་ལྟར་སྐྱུ་རིག་ཚམ་ཞིག་ཞི་ཚོས་རྒྱལ་སྲོང་བཙན་སྐབས་ནས་བཟུང་པོད་ལོག་གི་ཚོམ་རིག་སྐྱུ་རྒྱལ་འཕེལ་རྒྱས་བྱུང་ནས་དུས་ཡུན་གང་འཚམས་སོང་གྲང་། པོད་རང་གི་སྐད་ཀྱི་སྐྱུ་གདངས་དང་སྐྱུ་རིག་གི་གཟིགས་དང་བསྐྱུར་པའི་སྐྱུ་རིག་གི་མཚན་ཉིད་སྟོན་པའི་གཞུང་ཞིག་མེད་སྐབས། དེའི་དགོས་མཁོ་གཟིགས་པ་ན། སྤེས་སུ་དུས་རབས་བཅུ་གཉིས་ཚམ་ལ་ས་སྐྱོང་མ་རྒྱལ་པས་ཐ་སྐད་རིག་གནས་སྐོར་པོད་དུ་དར་སྐྱུ་གཏོང་བའི་དགོངས་པ་བཞེས་སྐབས། རིག་གནས་གཞན་དང་མཚུངས་པར་སྐྱུ་རིག་གི་རིག་པ་འདི་པོད་ལ་འཕེལ་རྒྱས་སུ་གཏོང་བའི་གོ་སྐབས་ཐོབ་པ་ན། དེའི་ཐོག་མར་འབྱུང་བའི་ཁྲུང་ས་གྲང་རྒྱ་གར་གྱི་མཚན་ཉིད་སྟོན་པའི་གཞུང་རང་ལ་གདུགས་དགོས་པར་དགོངས།

སྐབས་དེར་རྒྱ་གར་དུ་སྐྱུ་རིག་གི་མཚན་ཉིད་སྟོན་པའི་གཞུང་མང་དག་ཅིག་ཡོད་འདུག་གྲང་། སྤེས་ནང་གཉིས་ཀའི་གྲང་མཐུལ་ལ་མཁས་པའི་སློབ་དཔོན་དབྱུག་པ་ཅན་གྱིས་བརྒྱལ་པའི་སྐྱུ་གཞུང་མེ་ལོང་མ་ལེའུ་གསུམ་གྱི་བདག་ཉིད་ཅན་འདི་ཉིད་སྐྱུ་གཞུང་ཀྱང་གྱི་ལེགས་ཆ་བདུས་ཡོད་པ་དང་། རྒྱས་བསྐྱུས་འཚམས་ཤིང་སློབ་འཇུག་བདེ་བ་མ་ཟད། པོད་སྐད་ལ་གཞུང་འདི་ནས་བསྐྱུར་པའི་རྒྱ་རྒྱལ་འཕྲོད་འབྲེལ་ཆེ་ཞིང་། འཕགས་ཡུལ་སྐྱུ་རིག་མཁས་གྱི་སྤོད་དུ་སློབ་དཔོན་དབྱུག་པ་ཅན་མཚན་སྐྱུ་རིག་ཆེ་བ་དང་མེ་ལོང་མ་རྒྱལ་ཆེ་བ་བཙན་རྒྱ་མཚན་འདི་འདྲ་ལ་བརྟེན་ནས། དུས་རབས་བཅུ་

གསུམ་ནང་ཙམ་ལ་བོད་ཀྱི་རིག་གནས་ཀྱི་ཤིང་རྩེ་སྲོལ་འབྱེད་ལྟ་བུར་གྲགས་པ་ས་སྐྱུ་པ་ཆེད་ཀྱི་
 དགའ་ལྡན་མཚན་གྱིས། མཁས་པ་ལ་འདུག་པའི་སློབ་ཞུས་པའི་བསྟན་བཅོས་དེའི་ཚོམ་པ་ལ་འདུག་
 པའི་སྐབས་སུ་བོད་སྐད་ཀྱི་ཚིག་སྒྲིབ་ལ་ཉེ་བར་མཁོ་བའི་རྒྱ་ལག་འཛིན་ཏེ། ཉམས་ལུགས་རྒྱ་སྐོར་
 དབྱེས་ཅན་མགུལ་རྒྱ་ལས་ཟུར་དུ་བཏོན་ཐོག ལུས་ཀྱི་རྣམ་གཞག་དང་། ཐུན་མོང་བའི་རྒྱ་
 ཀྱི་རྣམ་གཞག་སྟེ། རོན་རྒྱ་གྱི་རང་བཞིན་བརྗོད་པའི་རྒྱ་ལག་སྲིད་པ་ཅན་གྱི་རྒྱ་བར་མདོར་བསྐྱུས་
 ཙམ་བསྐྱུར་གནང་བ་དེས་སྟན་གཞུང་མེ་ལོང་མ་དེ་བོད་ལ་དོ་སློབ་ཀྱི་ཚུལ་དུ་བྱུང་བ་ཡིན། སྤྱི་དུས་
 རབས་བཅུ་གསུམ་རང་ལ་འགྲོ་མགོན་ཚེས་རྒྱུ་ལམ་གསུ་པ་ཆེད་ལག་ཁྱེད་ཀྱི་དང་
 བོད་ཀྱི་ལོ་ཙམ་ཤིང་སྟོན་དོ་རྗེ་རྒྱལ་མཚན་གཉིས་ནས་ས་སྐྱུའི་གཙུག་ལག་ཁང་དུ་མེ་ལོང་མའི་མཚུངས་
 ་་གསུམ་ལྟ་བུ་ཀྱི་སྐྱེད་ལྡན་ལྟ་བུ་གསུམ་པོ་ལམ་ཆེར་མ་གཏོགས་ཡོངས་སུ་རྗོད་གསུ་པར་བསྐྱུར་བར་མཛད་
 དེ། བོད་ནང་སྟན་འགྲུབ་ལྟར་ཚོམ་ཚུལ་ལམ་སྟན་འགྲུབ་མཚན་ཉིད་སྟོན་པའི་རིག་པའི་གཞུང་གི་
 གཞི་ཐོག་མ་དེ་དབུ་བསྐྱེས་པ་ཡིན། དེ་ལྟར་སྟན་འགྲུབ་མཚན་ཉིད་སྟོན་པའི་གཞུང་མེ་ལོང་མ་འདི་
 ཉིད། བོད་དུ་བསྐྱུར་བ་ནས་བཟུང་སྟན་འགྲུབ་ལྟར་རིག་པ་ཞེས་རིག་གནས་ཀྱི་བྲག་ཅིག་དུ་དོས་འཛིན་
 གྱིས་ད་བར་འཚད་ཉན་གྱི་རྒྱ་མ་ཚད་པར་སྐྱོང་བའི་སྲོལ་འདི་བྱུང་བ་ཡིན་ལོ།།

སྟན་གཞུང་མེ་ལོང་མ་འདི་བོད་དུ་མ་བསྐྱུར་བའི་སྟོན་དུ་བོད་དུ་སྟན་འགྲུབ་དར་ཁྱབ་དེ་ཙམ་མ་
 བྱུང་བའི་རྒྱ་མཚན་ནི། མཁས་འདུག་གི་ནང་ས་པ་ཆེ་གྱིས་བོད་སྟན་འགྲུབ་ལྟར་ལ་སློབ་མེ་འདུག་ཞེས་
 གསུངས་པ་ལྟར། བོད་ཀྱི་རྒྱལ་སློབ་ཆེ་རྒྱ་རྣམས་ཀྱི་དགོངས་པ་ཟབ་ཅིང་བསྐྱེད་པས། སངས་རྒྱུས་
 ཀྱི་བསྟན་པ་དར་སྐྱེལ་བྱེད་རྒྱ་ཁོ་ན་ལས། འཛིག་ཉེན་ཐུན་མོང་གི་ཐ་སྐད་རིག་པ་ལ་དེ་ཙམ་སྐོ་བ་
 མ་བརྟེས་པར་བཏང་སྟོམས་སུ་བཞག་པས་ཡིན་ལོ།།

གོང་གིས་བསྟན་པའི་གནད་དོན་ལ་དཔགས་ནས་རྟོགས་ཐུབ་པ་ནི། སྟན་འགྲུབ་མེ་ལོང་མ་འདི་
 བོད་དུ་དར་ཁྱབ་སྐྱེན་པ་དང་། དུས་རབས་བཅུ་གཉིས་པའི་རྗེས་སུ་རྒྱ་གར་དུ་བྱུང་བའི་སྟན་གཞུང་
 དེ་དག་བོད་ལ་མ་བསྐྱུར་བའམ་གྲགས་པར་བརྟེན། དང་སྐབས་སྟན་གཞུང་མེ་ལོང་མ་ནི་རྒྱ་གར་

ན་ཡོད་པའི་སྟན་གཞུང་ཀུན་ལས་བྱུང་དུ་འཕགས་པ་ཞིག་ཡིན་ནོ་སྟེ་མ་པའི་དགོངས་ཚུལ་ལྟག་ཡོད།
འོན་ཀྱང་མེ་ལོང་མ་ལས་ལྟག་པའི་བྱུང་ཚེས་ལྟན་པའི་དུས་རབས་བཅུ་གཉིས་པའི་རྗེས་ཀྱི་རྒྱ་གར་ལ་
སྟན་གཞུང་མེད་པ་ལྟ་བུ་ནི་མ་ཡིན་ནོ།།

**བོད་ཀྱི་འགྲེལ་བྱེད་མཁན་པོ་རིམ་བྱོན་གྱིས་སྟན་གཞུང་མེ་ལོང་མ་དང་
སྟན་ངག་དར་འཕེལ་མཛད་ཚུལ།**

ལེགས་སྐྱུར་སྟན་གཞུང་མེ་ལོང་མ་ལ་ཁུངས་བཅོལ་ནས་ས་པར་གྱིས་རང་བསྐྱུར་དུ་མཛད་པའི་
མཁན་འདུག་ཚེ་མ་གྱི་སྐབས་དང་། བོད་སྟོན་ལོ་ཙམ་མེ་ལོང་མའི་གཞུང་མཚུངས་པ་གསལ་བྱེད་
པལ་ཆེར་བསྐྱུར་མེད་པ་མ་གཏོགས་ཡོངས་སུ་རྗོགས་པར་བསྐྱུར་ཅིང་མེ་ལོང་མའི་ས་བཅད་ཀྱི་ཆེངས་
ཅམ་ཡོད་པའི་དབྱངས་ཅན་མགུལ་རྒྱན་དུ་གྲགས་པ་ཞིག་མཛད་པ་བཅས་ལོ་པར་རྣམ་གཉིས་ཀྱི་བཀའ་
རྒྱུན་ལས་བོད་དུ་སྟན་གཞུང་འདི་འདྲ་ཞིག་ཐོག་མར་དར་བ་ལ་བརྟེན། རིམ་པས་བོད་དུ་སྟན་ངག་
ཉམས་འགྱུར་གྱི་རྩ་ལ་ཡོངས་སུ་རྗོགས་པའི་སྟན་ངག་འགྲེལ་བྱེད་མཁན་པོ་མང་དག་ཅིག་གྱུང་བ་ལས་
གྲགས་ཆེ་བ་ནི་འདི་ལྟར་སྟེ། དུས་རབས་བཅུ་གསུམ་པའི་སྐད་ཅམ་ལ་བྱོན་ཞིང་། དེ་སྐབས་ཀྱི་
བོད་ཀྱི་མཁན་པའི་ཁྲིད་དུ་རྣམ་དཔྱད་ཀྱི་རྩ་ལ་ལ་དོ་ཟུ་མེད་པའི་ལོ་ཙམ་ཆེན་པོ་དཔང་སློབ་ཀྱིས་བརྟན་
པས་བོད་སྟོན་གྱིས་བསྐྱུར་བའི་རྩ་བ་ལ་འགྱུར་བཅོས་ཐོག་མར་བཏང་བའི་སྟོན་སྟེ། སེངག་ལའི་སྐྱིང་
དུ་འཁྲུངས་པ་ནང་པའི་པར་ཉེ་ཉར་ཉན་གྱི་འམ་རིན་ཆེན་དཔལ་གྱི་རྒྱ་འགྲེལ་ལ་བསྐྱུར་ནས། འགྲེལ་
པ་དང་རྒྱ་འགྲེལ་ངག་གི་དབང་རྒྱུག་གྲགས་པས་མཛད་པའི་འགྲེལ་པའི་མི་མཐུན་པའང་བཀོད་ཡོད།
རྒྱ་འགྲེལ་གྱི་ཆོག་སྐྱེ་འདུས་པའི་གཞུང་བཤད་དཔང་རྒྱུག་ཅེས་པའི་སྟན་འགྲེལ་མཛད་པས་བོད་འགྲེལ་
ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཐོག་མ་འདི་ཡིན་པར་གྲུབ། དཔང་ལོས་མཚུངས་པ་གསལ་བྱེད་ཀྱི་སྐྱེ་དུག་རྩ་ལ་གསུམ་
དེ་པལ་ཆེར་བོད་སྟོན་བཞུགས་ལེགས་སྐྱུར་རང་སོར་བཞག་པ་ལས་གསར་དུ་བསྐྱུར་བའི་ལས་སྟོན་མཛད།
དུས་རབས་འདིའི་ནང་ཀུན་མཁྱེན་སྟོང་ཆེན་རབ་འབྱུངས་ཀྱིས་ཆོགས་སུ་བཅད་པའི་བསྟན་བཅོས་

མེ་ཉིག་གི་རྒྱལ་ཞེས་པ་མངོན། ཁོང་ནི་བོད་དུ་སྟོན་པའི་མེ་ལོང་གི་རྒྱལ་གྱི་སྒྲིབ་རྒྱུ་ལ་རྣམས་བསྟན་
བཅོས་ཀྱི་ལམ་རྣམས་བརྒྱལ་པའི་པོ་ཉལ་ཀུན་དུ་དགའ་བའི་གཏམ་སོགས་རྩོམ་རྩལ་སྟོན་པའི་ཉིག་ས་
བརྗོད་རྩོམ་མཁན་ཐོག་མ་དེ་ཡིན་པར་གྲགས། དེ་ནས་བཟུང་བོད་ལ་རིམ་བཞིན་ཉིག་ས་བརྗོད་མངོན་
མཁན་མང་པོ་བྱུང་།

དཔང་ལོའི་རྗེས་ལ་སྟོན་པའི་འགྲེལ་བྱེད་མཁན་པོ་འཇམ་དབྱངས་ཁ་ཆེ་བྱུང་བེད། ཁོང་གིས་
དུས་རབས་བརྒྱ་བཞི་པའི་ནང་ལ་སྟོན་པའི་མེ་ལོང་མའི་འགྲེལ་པ་ལུས་རྒྱལ་གྱི་འདོད་འཇོ་ཞེས་པ་མངོན།
ཁོང་གི་དམིགས་བསལ་བྱས་རྗེས་ལ། དབྱུག་པ་ཅན་ནི་རྒྱ་གར་རྩོ་སྤྱོད་པའི་ཡིན་སྟབས་མེ་ལོང་མའི་
ནང་ཡོད་པའི་ཀུན་བཟང་འཁོར་ལོ་དེ་ནི་བོད་རྒྱའི་ལུགས་སུ་བྱས་ནས་བཀའ་ཡོད་ཀྱང་། འཇམ་
དབྱངས་ཁ་ཆེ་ཁོང་གིས་ཁ་ཆེའི་ལུགས་ཀྱི་ཀུན་བཟང་འཁོར་ལོ་དང་ཡུལ་དབུས་ཀྱི་ལུགས་ཀྱི་ཀུན་བཟང་
འཁོར་ལོ་དང་གར་རྩོགས་གློ་པའི་ལུགས་ལྟར་བྱས་ནས་ཀུན་བཟང་འཁོར་ལོའི་འབྲི་རྒྱུ་ལ་གྱི་རྩལ་
བཏོན་མངོན། ད་ལྟོ་རྒྱ་གར་ཡུལ་དབུས་པའི་ཀུན་བཟང་འཁོར་ལོ་དང་ཁ་ཆེའི་ཀུན་བཟང་འཁོར་
ལོ་དང་གློ་པའི་ལུགས་ཀྱི་ཀུན་བཟང་འཁོར་ལོ་གསུམ་གྱི་འབྲི་རྒྱུ་ཡོད་པ་འདི་ཁོང་གིས་བཀའ་དྲིན་
ལས་བྱུང་བ་ཞིག་ཡིན་པར་སྤང་། དེ་རྗེས་བོད་ཀྱི་མཁས་པ་ཚོས་རང་གི་རྣམ་དཔྱད་ཀྱིས་ཀུན་བཟང་
འཁོར་ལོ་འབྲི་རྒྱུ་མི་འདྲ་བ་མང་ལ་མཚར་ཆེ་བ་གོང་གི་ལུགས་བཞི་པོ་གང་དང་ཡང་མི་མཐུན་པ་
མང་པོ་བརྒྱལ་ཡོད། ཡང་དུས་རབས་འདིའི་ནང་བོད་དང་པའ་ཆེན་རྩོགས་ལས་རྣམས་རྒྱལ་གྱིས་ཀྱང་
སྟོན་པའི་འགྲེལ་པ་རྒྱས་པར་བཤད་པ་དང་། མེ་ལོང་མའི་བརྗོད་བྱ་གསལ་བར་སྟོན་པ་སྟོན་པའི་
གི་བསྟན་བཅོས་ཡིད་ཀྱི་ཤིང་ཉ་ཞེས་པ་བཅས་མངོན་པར་གྲགས། དེའི་རྗེས་དུས་རབས་བརྒྱ་བཞི་
པའི་ནང་ལ་སྤྱིར་བཏང་པ་སངས་རྒྱུ་འཇམ་དབྱེད་དཔལ་གྱིས་སྟོན་པའི་མེ་ལོང་མའི་འགྲེལ་པ་བསྟན་
པའི་དོན་ཐམས་ཅད་འགྲུབ་པ་ཞེས་པ་མངོན་ཅིང་། མཚུངས་པ་གསལ་བྱེད་ཀྱི་སྒྲ་ལེགས་སྦྱར་དུ་
རང་སོར་ཡོད་པ་ཐམས་ཅད་རྗོད་པར་བསྐྱར་ཅིང་གངས་ཀྱང་དུག་ཅུ་རེ་ལྟར་བཤད།

དུས་རབས་བཅོ་ལྔ་པའི་ནང་ལྷ་ལུ་ལོ་ཆེན་ཆོས་སྒྲིབ་བཟང་པོས་སྟོན་པའི་འགྲེལ་གནད་བརྒྱས་དང་། སྟོན་

ངག་མེ་ལོང་ལ་འདུག་པའི་མན་ངག་ཀུན་གསལ་ཞེས་པ་གཉིས་མངོད། ལྷན་ངག་གི་ཅ་བའང་རྒྱ་
 དཔེ་ལ་གཏུགས་ཏེ་དག་པར་བཅོས་གིང་། ལྷན་ངག་གི་མཆན་ལུ་འགའ་ཡང་འདེབས་པར་མངོད།
 དུས་རབས་བཅུ་དྲུག་མན་ཆད་འགྲེལ་པར་ཐ་སྲིད་རིག་པ་ལ་ཐོག་མར་བཀའ་དྲིན་ཆེ་བ་ས་སྐྱ་པའུ་ཏེ་
 དང་། བར་དུ་བཀའ་དྲིན་ཆེ་བ་ཤོང་དཔང་གཉིས་དང་། ཐ་མར་བཀའ་དྲིན་ཆེ་བ་ལྷ་ལུ་ལོཅབ་ཆོས་
 ལྷོང་བཟང་པོ་འགོས་ལོགས་ལུ་ཞེས་རྒྱང་རྩེར་གྲགས། དེ་རྗེས་དུས་རབས་བཅོ་བརྒྱད་ན་མདུ་པའུ་ཏེ་
 སི་ཏུ་ཆོས་ཀྱི་འབྲུང་གནས་ཡིན། དུས་རབས་འདིར་བཀའ་དྲིན་ཆེ་བ་ཁུ་རུ་གྲ་མ་བརྟན་འཛིན་རྒྱལ་
 མཆན་དང་། ཆོ་ཏན་ཞབས་དྲུང་དང་། བར་གཞིས་ལུ་ཆོ་གས་དབང་རྒྱལ་སོགས་ཡིན། ཡང་
 དུས་རབས་འདིའི་ནང་སྡེ་ཐང་ལོཅབ་ལྷོ་གྲོས་བརྟན་པས་ལྷན་ངག་མེ་ལོང་ལ་སྐར་ཡང་འགྲུར་བཅོས་
 དང་འགྲེལ་འཆད་ཉན་གྱི་རྒྱན་སྡེལ་བར་མངོད།

དགེ་ལྡན་བརྟན་པའི་སྲོལ་གཏོད་ཆེན་པོ་འཇམ་མགོན་ཙོང་ཁ་པ་ཆེན་པོས་ལྷན་ངག་གི་བརྟན་
 བཅོས་གྲགས་ཆེ་བ་ཏུ་ཏུ་འདི་ཉོགས་བརྗོད་དང་། ལྷན་ངག་གི་རྩ་རྒྱལ་སྐྱེན་པོ་དང་། ལྷན་ངག་
 ལྷང་རྒྱལ་སེམས་དཔའ་དཔལ་བཟང་པོའི་ཉོགས་བརྗོད། ཉིད་ཀྱི་གསུང་འབུམ་ཁ་པའི་ནང་ལྷོ་སྐྱོང་
 དང་རྒྱར་ནས་ལྷན་ངག་རྒྱ་རྒྱན་དང་། གཞན་ཡང་དབྲངས་ངེས་པའི་བྱ་དཀའི་ལྷན་ངག་སོགས་དུ་
 མ་མངོད་པ་བཅས་རྗེ་ཙོང་ཁ་པ་ཡབ་སྲས་ནས་བཟུང་། ལྷན་ངག་དེ་འདྲ་ཆོས་བརྒྱད་གྲུབ་
 མཐའ་སོ་སོའི་མཁས་པ་རིམ་བྱོན་ངག་གི་དབང་རྒྱུག་ཏུ་གྱུར་པ་རྣམས་ཀྱིས་རང་རང་སོ་སོས་བརྟམས་
 པའི་བཀའ་ཚུལ་ནང་དུ་ཅི་འདོད་དུ་འཛོལ་བ་སྤངས།

ཞང་ཞུང་ཆོས་དབང་གྲགས་པ་ནི་དུས་རབས་བཅོ་ལྔ་པ་ལ་བྱུང་བ་ཞིག་རྟེ། ཁོང་གིས་ལྷན་
 ངག་གི་བརྟན་བཅོས་དྲི་ཟའི་བུ་མོའི་རྒྱུད་མང་གི་རྒྱ་དབྲངས་ཞེས་པ་མངོད་ཅིང་། འདིའི་འགྲེལ་པ་
 ངག་དབང་བརྟན་པའི་རྒྱ་མཆོས་དྲི་མེད་ཤེལ་གྱི་འབབ་སྡེགས་ཞེས་པ་ཞིག་མངོད། ཡང་དུས་རབས་
 འདིའི་ནང་གསེར་མདོག་པར་ཆེན་ལྷུ་མཆོག་ལྷན་གྱིས་ཀྱང་ལྷན་ངག་མེ་ལོང་གི་འགྲེལ་པ་དབྲངས་
 ཅན་རོལ་མཆོག་ཞེས་པ་ཞིག་མངོད།

དུས་རབས་བཅུ་དྲུག་པའི་ནང་། བོད་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་རིན་ལྷུང་ས་པའི་བརྒྱུད་པ་འཛིན་པའི་ཐ་མ་རིན་
 ལྷུང་ས་པ་འག་དབང་འཛིགས་གྲགས་ཀྱིས་སྙན་འགྲེལ་མི་འཛིགས་སེང་གའི་ང་རོའི་སྐྱ་དབྱེང་ས་ཞེས་
 པ་མཛད། ཁོང་གིས་སྙན་འག་མེ་ལོང་གི་མཚུངས་གསལ་རྒྱ་རེ་ལྟའི་ནང་མེད་པ་མཚུངས་གསལ་
 རྒྱ་བཅུ་གཅིག་འཕར་མ་དེ་འདྲ་བ་སྙན་ནས་དེ་དག་ལ་ཁོང་རང་གིས་དཔེར་བཅོལ་རེའང་བསྐྱོན་གནང་
 ཡོད། དེ་བཞིན་དུས་རབས་འདི་དང་མཚུངས་པའི་ཀུན་མཁྱེན་འབྲུག་པ་པད་མ་དཀར་པོས་སྙན་འག་
 མེ་ལོང་མའི་ལམ་རྣམ་པར་བཤད་པ་མདོར་བསྐྱུས་ཞེས་པ་ཞིག་དང་། དཔལ་ཁང་ལོ་ཙམ་འག་དབང་
 ཚོས་རྒྱལ་གྱིས་རྒྱན་གྱི་དཔེར་བཅོལ་བསྐྱེད་པའི་ཀུན་གཤམ་ཞེས་པ་དང་། རྒྱ་རྒྱུན་གཤམ་ཚིག་ཉགས་
 རྒྱུན་སེལ་བ་བཅས་པའི་རྣམ་བཤད་ཀྱང་མཛད།

དུས་རབས་བཅུ་བདུན་ནང་ས་སྐྱའི་མཁན་ཚེན་འག་དབང་ཚོས་གྲགས་ཀྱིས་སྙན་འག་མེ་ལོང་
 ལས་བརྒྱམས་པའི་དྲི་བ་དབྱེང་ས་ཅན་མགྲིན་བརྒྱའི་ང་རོའི་རང་ལན་དབྱེད་གསུམ་རྣམ་དག་སྐྱལ་བཟང་
 བཅུད་ཐིག་ཅེས་པ་ཞིག་ཀྱང་མཛད་པར་གྲགས།

རིག་གནས་བརྒྱའི་བདག་ཉིད་ཀམ་ཚང་བཀའ་བརྒྱུད་ཀྱི་མཁས་པའི་དབང་པོ་ཟུར་མཁར་བ་
 རྗེ་གོས་རྒྱལ་པོས་སྙན་འགྲེལ་བརྒྱམས་པ་དེའི་ནང་ཕུན་ཚོགས་སྡེ་བཞི་དེ་སྙན་འག་གི་སྲོག་ཡིན་པར་
 བཀོད་ཡོད། སྙན་འག་ལ་ལུས་རྒྱན་སྐྱོན་གསུམ་འདོད་པ་དང་མི་འདོད་པའི་ལུགས་ཚེན་པོ་གཉིས་
 ལྷ་གྲེས་ཏེ། གངས་ཅན་ལོ་ཙམ་བཞེད་པ་རྒྱ་གར་མཁས་པ་དངོས་ལས་བརྒྱུད་པ་ཡིན་པའི་སྙན་འག་
 གི་སྲོག་གཤོད་པ། དེའི་རྗེས་སུ་དང་པོ་ཟུར་མཁར་བ་རྗེ་གོས་རྒྱལ་པོ་དང་། དེ་ནས་གངས་ཅན་ལོ་ཙམ་
 རས་སྐྱོན་འགྲོ་ཡབ་སྲས་ཀྱི་ཞལ་ནས་བརྒྱུད་པ་རྒྱལ་མཚོག་ལྟ་པས་འདོད་པའི་སྲོག་དེ་ལ་དགག་པ་ས་
 རྒྱའི་མཁན་པོ་བུམས་ཕྱག་པ་དང་། དེ་རྗེས་པོད་མཁས་པས་མཛད་དེ་སྲོག་འདོད་མི་འདོད་གཉིས་
 ལྷ་གྲེས་པ་ཡིན། རྒྱུར་བཤད་ན་སྙན་འག་གི་སྲོག་ཅེས་པ་ནི། དེང་སང་རྒྱ་གར་ལེགས་རྒྱུར་ནང་
 གསལ་ལྟར་ན། སྙན་འག་སྲོག་ལ་དོས་འཛིན་མི་མཐུན་པ་དུག་འདོད་ཅིང་ཀུན་གྱིས་སྙན་འག་གི་སྲོག་
 ཅི། སྙན་འག་ཏུ་མཚོན་ཐུབ་པའི་རྣམ་པ་ཞིག་ལ་ཟེར་ཞིང་། རྣམ་པ་དེ་གང་ལ་ཡོད་པར་འདོད་ཚུལ་

མི་འབྲུ་བ་ཡོད་པ་སྟེ། ལྷན་ངག་གི་ཉམས་དང་། རྒྱན་དང་། འཇུག་པོར་བརྗོད་པ་དང་། ལུགས་
དང་། འོས་གིང་མཚམས་པ་དང་། ལྷ་ཅམ་ཞེས་དུག་ཏུ་བཞེད།

ཡང་དུས་རབས་བརྒྱ་བདུན་པ་ལ། ཡོང་ས་ལྷ་པ་ཆེན་པོ་ངག་དབང་སློབ་པ་ཟུང་བྱ་མཚོས་ལྷན་
ངག་མེ་ལོང་གི་དཀའ་འགྲེལ་དབྱེད་ཅན་དགེས་པའི་སྐུ་དབྱེད་ཞེས་པའི་ལྷན་འགྲེལ་གྲགས་ཅན་
དེ་མཛད། ལྷན་འགྲེལ་དེ་ནི་སྟེ་ཐང་ལོ་ཅན་སློབ་པ་བཟོས་པ་དང་ལྷན་འགྲེལ་པའི་ཕྱི་ལོ་ལྷ་པོ་
དང་དཔང་ལོའི་འགྲེལ་པ་གཞིར་བཟུང་སྟོན་རྟེན་སྤྲེད་པའི་འགྲེལ་པར་ཡལ་ཆེར་བརྟེན་ཞིང་། ཤོང་
སྟོན་དང་ལྷ་ལུ་ལོ་ཅན་སོགས་མཁས་པ་ལྷ་མ་རྣམས་ལས་བརྒྱད་པའི་མན་ངག་གི་རིང་ལུགས་སྤྱིང་པོར་
མཛད་པ་དང་། ལྷོ་གྲི་མཁས་པ་རིན་སྤྲེད་པ་དང་། འཇམ་དབྱེད་ལ་ཆེ། ལྷ་པོ་ཐང་པ་སོགས་
གྲི་ལེགས་བཤད་གྲིས་ཟུར་བརྒྱན་ནས་ཚིག་འགྲེལ་དང་དཔེར་བརྗོད་བཅས་གསལ་བར་བཀོད་པའི་
ལྷན་གཞུང་ལེགས་ཆ་ལྷན་པ་ཞིག་ཏུ་བརྩིས་པ་ཡིན།

ཀུལ་དབང་ལྷ་པ་ཆེན་པོ་དང་དུས་མཉམ་དུ་བྱུང་བའི་བོད་མཁས་པ་མི་ཤམ་དགེ་ལེགས་རྣམ་
ཀུལ་གྲིས། ལྷན་ངག་གི་བརྟན་བཅོས་ཆེན་པོ་མེ་ལོང་ལ་འཇུག་པའི་བཤད་སྐྱུར་དཀའ་འཁོར་དགོངས་རྒྱན་
ཞེས་པ་མཛད་ཅིང་། དེ་ནི་དཔང་ལོའི་འགྲེལ་པ་ལྷ་པོ་ལྷ་པོ་རྣམ་པར་སྤྲེད་པ་གཞན་ཡང་ཁོང་གིས་ལྷན་
ངག་སྐུ་བ་རྣམས་ལ་དྲི་ཚིག་ཅུང་ཟད་གཏམ་དུ་བྱུང་བ་ཚངས་པའི་མགྲིན་རྒྱན་ཞེས་པ་དང་། ཚངས་
པའི་མགྲིན་རྒྱན་གྱི་རང་ལན་དབྱེད་ཅན་ངག་གི་རོལ་མཚོ། ལྷན་ངག་གི་ཡང་ལན་རབ་དགའི་
རྒྱུད་མང་། ལྷན་ངག་མེ་ལོང་གི་དོན་རྒྱན་ལ་དཔྱོད་པའི་འབེལ་གཏམ་ལེགས་བཤད་རོལ་མཚོ། ལྷན་
ངག་ལ་དབྱེད་པ་ཡུལ་ལེགས་ལའི་འབྲེང་བའི་ལན་རྣམ་པ་མཚོག་གི་དུས་སྟོན། ལྷན་ངག་གི་མཚན་ཉིད་
བརྟུས་པ་སྐྱ་ཚོགས་ཡུལ་ལེགས་ལའི་ཚུན་པོ་ཞེས་པ་སོགས་ལྷན་གཞུང་དང་འགྲེལ་བའི་བརྟན་བཅོས་མང་
དུ་མཛད། གཞན་ཡང་ཁོང་གི་ལྷན་ངག་གི་དཔེ་རྒྱན་གསལ་བྱེད་གྱི་དཔེར་བརྗོད་སྐུ་ལྷན་ལྷའི་མཛུམ་
ཟེར་ཞེས་པ་ཞིག་ཀྱང་ཡོད། དུས་རབས་འདིའི་ནང་འཇམ་དབྱེད་ལ་བཞུགས་པ་དེ་རྗེས་ལྷན་ངག་གི་
བརྟན་བཅོས་དབྱེད་ཅན་ཞེས་ལུང་ཞེས་པ་དང་། ལྷ་ལྷོད་སངས་རྒྱལ་ལྷ་མཚོས་ལྷན་ངག་མཚན་

འགྲེལ་ཞེས་པ་བཅས་བརྩམས་པར་གྲགས། གཞན་ཡང་དུས་རབས་འདིར་སློན་སྲིད་གཏེར་ཆེན་
 འགྲུར་མེད་དོན་རྒྱ་མཚེད་དང་། གཅང་སློན་འགོ་ཡབ་སྐུས་སོགས་སྟན་པའི་མཁའ་མང་དུ་བྱོན།
 དུས་རབས་བཅོ་བརྒྱད་པར་སི་ཏུ་པའ་ཆེན་གཙུག་ལག་ཆོས་ཀྱི་སྐང་བས་ནང་པའི་པའ་ཉེ་ཏར་ཏན་མེ
 དང་། པའ་ཆེན་པའ་དབང་གྲགས་པས་མཛད་པའི་རྒྱ་འགྲེལ་རྒྱ་དཔེ་གཉིས་དང་བརྒྱན་ནས། སྟན་
 པའ་མེ་ལོང་གི་རྩ་བའི་འགྲུར་རྩིང་ལ་འགྲུར་བཅོས་བཏང་བ་དང་། ལུས་དག་ལེགས་པར་མཛད་
 པའི་སྟན་པའ་མེ་ལོང་མའི་འགྲུར་གསར་མེ་ལོང་སྐད་གཉིས་གན་སྐུར་ཞེས་པ་དེ་མཛད་པ་དང་། རིག་
 གནས་ཀྱི་འཆད་ཉན་ཡང་མང་དུ་དར་བར་མཛད།

དུས་རབས་འདིའི་ནང་སི་ཏུ་པའ་ཆེན་གྱི་དངོས་སློབ་ཁམས་སྐུལ་བརྒྱན་འཛིན་ཆོས་ཀྱི་ཉི་མས་
 སི་ཏུ་འུ་རྒྱུར་གཞིར་བཞག་ཐོག་རང་གི་སྐྱ་མའི་གསུང་རྒྱན་མཐའ་དག་དང་། རྒྱ་འགྲེལ་གཉིས། དཔང་
 ལོ་དང་། ལྷར་ཐང་པ། རིན་སྤངས་པ། རྒྱལ་མཚོ་གཞུ་པ། བོད་མཁས་པ་སོགས་མཁས་པ་དུ་
 མའི་སྟན་འགྲེལ་གྱི་ལེགས་ཆ་བདུས་པ། རྒྱན་གྱི་བརྒྱན་བཅོས་མེ་ལོང་མ་པའ་ཆེན་སྐྱ་མའི་གསུང་
 བཞིན་བཀྲལ་བ་དབྱངས་ཅན་པའ་གི་རོལ་མཚོ་ལེགས་བཤད་ནོར་བུའི་འགྲུང་ཁྲུངས་ཞེས་བུ་བའི་
 སྟན་འགྲེལ་རྒྱས་ཤོས་དེ་མཛད། མཁས་དབང་དུ་མས་ཁམས་འགྲེལ་འདི་ནི་དཔུང་གསུམ་རྣམ་དག་
 གིས་གཏན་ལ་ཐབ་པས་འགྲེལ་པ་ཀུན་གྱི་ནང་ནས་སྐུས་དག་ཤོས་དང་ཁྲུང་པར་དུ་འཕགས་པ་ཞིག་
 ཡིན་གསུངས། འགའ་ཞིག་གིས་རྟན་མེད་དང་པའ་དབང་གྲགས་པའི་རྒྱ་འགྲེལ་དེ་གཉིས་བོད་སྐད་
 དུ་བརྒྱུར་མེད་ཀྱང་། དཔང་ཞིག་དུ་འགྲེལ་པ་དེ་གཉིས་ཀྱི་ཆོག་དམ་དུམ་བུང་བ་དག་ལ་བརྟེན་ནས་
 བརྒྱུར་ཡོད་ཅེས་གསུངས་པ་ནི་ནོར་བུའི་རྒྱན་འཁྲུམས་སུ་སོང་བ་ཡིན་སྟེ། ཡང་དུས་རབས་འདིའི་
 ནང་བུང་བ་རྒྱལ་བ་སྐྱ་སྲིད་བདུན་པའི་བཀའ་ཡི་སློན་པོ་མདོ་མཁར་བ་ཞབས་དུང་ཆོ་རིང་དབང་རྒྱལ་
 མི། རྩོན་བུང་གཏམ་ལས་བུང་བ་དང་ཅིག་ཤོས་ལེགས་པ་བརྟེན་པའི་གནས་སྐབས་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་
 གནས་སྤངས་ལ་བརྟེན་པའི་སྟན་པའ་ཚོམ་མཁའ་ཞིག་ཡིན། ཁོང་གིས་གོང་གི་བཛྲོད་གཞི་གཉིས་
 དང་འགྲེལ་བའི་སྟན་པའ་མེ་དབང་ཉོགས་བཛྲོད་དང་གཞིན་ལུ་ཟླ་མེད་གཉིས་མཛད། ད་ལྟའི་བར་

སྐྱུན་ངག་གི་ཚུམ་གཞི་དེ་གཉེས་ལ་བརྟེན་ནས་བརྒྱུ་བའི་སྐྱུན་ངག་མཁན་པོ་མདོ་མཁར་བ་ཡིན་པར་གྲགས།

དུས་རབས་བཅུ་དགུ་པ་ལ་མི་ཕམ་རིན་པོ་ཆེ་འཇམ་དབྱངས་རྣམ་གྲུབ་རྒྱ་མཚོས་རང་གི་སྐྱེ་ཆའི་སྐོང་ལ། སྐྱུན་ངག་མེ་ལོང་གི་འགྲེལ་བ་དབྱངས་ཅན་དགུས་པའི་རོལ་མཚོ་ཞེས་པ་དེ་མཇུག་མཁས་དབང་དེས་རང་གི་རིག་པའི་སློབས་ཀྱིས་གཞན་གྱི་འགྲེལ་བའི་ནང་མེད་པའི་དཀའ་གནད་མང་པོ་བཀོད་ཡོད་གསུངས། དཔེར་མཚོན་ན། ལེའུ་དང་པོའི་ཡིན་ཏན་བཅུ་ལས་སྐྱེ་རྒྱན་ཇི་ཅམ་ཡོད་པ། དོན་རྒྱན་ཇི་ཅམ་ཡོད་པ། རྒྱ་རྒྱན་དོན་རྒྱན་འབྲེས་མ་ཡིན་པ་ཇི་ཅམ་ཡོད་པ་སོགས་ངོས་འཛིན་ལེགས་པར་མཇུག་ཡོད། གང་ལྟར་ཚུམ་པ་པོ་རང་ཉི་རྣམ་དཔྱད་དང་ལྡན་པ་ཞིག་ཡིན་པ་དང་། གང་གིས་བརྒྱུ་བའི་སྐྱུན་འགྲེལ་དེ་ཡང་རྫོན་གྱི་པོད་འགྲེལ་ནང་གསལ་ཁ་མེད་པའི་ཁྱད་ཆོས་དུ་མས་བརྒྱན་པའི་འགྲེལ་བ་ཁྱད་དུ་འཕགས་པ་ཞིག་ཡིན་པར་སྣང། དུས་རབས་འདིའི་ནང་དཔུལ་ཚུ་རྣམས་མཇུག་པའི་སྐྱུན་ངག་གི་བརྒྱན་བཅོས་རྒྱ་མཚོའི་སློང་པོ་དང་། མཚུངས་པ་གསལ་བྱེད་གྱི་སྐྱེའི་དོགས་གཙོད་དང་གའ་འགྲེལ་བཅས་མཇུག་པར་གྲགས།

དུས་རབས་ཉི་གུ་པའི་ནང་དུ་ཁམས་འགྲེལ་ལ་གཞི་བཅོལ་ནས་སྐྱུན་འགྲེལ་ཚུམ་པ་པོ་ཞེ། སྐུས་ཡུལ་འབྲས་མོ་ལྗོངས་ཀྱི་བསམ་གྲུབ་ཁང་གསར་པའི་ལྷ་མ་ལོ་རྒྱུ་ཀྱན་བཟང་བརྒྱན་འཛིན་དོན་རྒྱུ་པོ་ཆེ་ཞེས་བྱ་བ་དེ་ཡིན་ཞིང་། ཁོང་གི་མེ་ལོང་མའི་ལེའུ་དང་པོ་དང་གཉེས་པ་གཉེས་ལ་སོ་སོར་ཁམས་འགྲེལ་གྱི་རྩ་བའི་འགྲེལ་བ་ཇི་མཇི་བཞིན་ལས་ཁ་ཅིག་གི་འདོད་པ་ཕལ་ཆེ་བ་རྣམས་བཀོད་མེད་པ་ཞིག་ཡིན། ཁོང་གིས་ཐོག་མར་དབྱངས་ཅན་ངག་གི་རོལ་མཚོ་ལས་ལེའུ་བར་པ་དོན་རྒྱན་སོ་ལྗོངས་སློང་པོ་བརྒྱས་པ་སློབ་གསར་དུང་བ་རོལ་བ་ཞེས་པ་ཞིག་བརྒྱུ་བས། ལེའུ་གསུམ་པའི་འགྲེལ་བ་ཞིག་ཡོད་པ་དེ་བསམ་ཡས་ལ་ལྷག་ནས་ད་ལྟོ་ངོས་སུ་མཇུག་པའི་སྐྱེལ་བ་དཔེན། དེའི་རྗེས་ལ་ལེའུ་དང་པོའི་འགྲེལ་བ་དེ་ནི་བསམ་ཡས་མཚེམས་སུ་བཞུགས་སྐབས་བདུས་བསྐྱེགས་མཇུག་འདུག་ཀྱང་། པར་སྐྱུན་བྱེད་ཐུབ་པ་བྱུང་མི་འདུག་གཤིས། འབྲས་མོ་ལྗོངས་པོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་ཉམས་ཞིབ་ཁང་འདི་ནས་

འབྲུལ་པར་དུ་ཐོག་མར་བསྐྱེན་གནང་མཛད་པས་སྤྱི་ཡོན་འབྲུལ་རྒྱ་ཡང་ཡོད། གཞན་ཡང་ཁོང་གིས་
སྤྱི་གས་བསྐྱེན་ལེ་འུ་བར་པའི་དཔེར་བཅོལ་ཁག་གཅིག་དུ་བཏུས་པ་ཀུན་ཕན་ཉི་མའི་སྤང་བ་ཞེས་བྱ་
བཞིག་ཀྱང་བརྩམས་ཡོད། ཁོང་གི་ཚོགས་ལྷན་ལྷག་བསམ་གྱི་སློབ་མ་ཡིན། ལུ་རུ་ལྷ་མ་བསྐྱེན་འཛིན་
རྒྱལ་མཚན་གྱི་རིག་གནས་གསལ་ཡུལ་ཐོག་མ་དེ་ཡང་ཁོང་ཡིན་པར་གྲགས།

གཞན་ཡང་དུས་རབས་ཉི་ལུ་པའི་མཇུག་ཕྱི་ལོ་༧༠པའི་ནང་བསྐྱེན་འགྲོའི་དཔལ་དུ་འཚོ་ཞིང་
བཞུགས་བཞིན་པ་ལྟ་འགྱུར་བསྐྱེན་པའི་གསལ་བྱེད་རག་མགོ་མཚོག་སྤུལ་བྱུབ་བསྐྱེན་བཤད་སྤུལ་གཞན་
ཕན་སྤོན་ལས་ཀུན་ཁྱབ་ཅེས་བྱ་བས་མཛད་པའི་ཀུན་མཁེན་འཛིན་གས་སྤྱིང་ལ་མཚུངས་གསལ་སྐྱ་རེ་
ལྟའི་ལམ་ནས་བསྐྱེན་པ་སྐྱེན་འགྱུར་རིམ་མའི་དབང་ས་སྐྱེན་ཞེས་བྱ་བ་དང་། ཡང་མཚུངས་སྐྱ་
རེ་ལོག་ཤིང་གྱེ་ལམ་ནས་བསྐྱེན་པ་ཡང་ཟབ་སྤྱིང་པའི་སྤྱུ་དབྱངས་ཞེས་བྱ་བ་བཅས་ཡོད།

པོད་ལ་རྒྱ་གར་གྱི་སྐྱེན་ངག་མེ་ལོང་མ་འདྲི་བྱུང་བ་ནས་བཟུང་བོད་ཀྱི་སྐྱེན་ངག་མཁེན་པོད་གོ་
སར་དབང་པའི་མཁེན་དབང་ཡོངས་གྲགས་སུ་གྱུར་བ་རྣམས་ནི། ཐོག་མར་ས་པར་བྱུང་ཞིང་། དེ་
ནས་རིམ་བཞིན་གོང་དབང་གཉིས་དང་། བུ་ཚོན་རིན་ཆེན་གྱུབ། ཀུན་མཁེན་སྤྱིང་ཆེན་རབ་འབྲུམས།
སྤར་ཐང་དགེ་འདུན་དཔལ། རྗེ་རིན་པོ་ཆེ་སྤྱིང་བཟང་གྲགས་པ། པོ་དོང་པར་ཆེན་སྤྱིགས་ལས་རྣམ་
རྒྱལ། མཁེན་གྱུབ་དགེ་ལེགས་དཔལ་བཟང་། ཞང་ཞུང་ཚོས་དབང་གྲགས་པ། རྒྱལ་དབང་དགེ་
འདུན་གྱུབ། ལུ་ལུ་ལོ་ཆེན་ཚོས་སྤྱིང་བཟང་པོ། རྒྱལ་དབང་དགེ་འདུན་རྒྱ་མཚོ། རིན་སྤྱངས་ངག་
དབང་འཛིན་གྲགས། རྒྱལ་མཚོག་ལུ་པ་ཆེན་པོ། པོད་མཁེན་པ་མི་ཕམ་དགེ་ལེགས་རྣམ་རྒྱལ།
སི་དུ་པར་ཆེན་ཚོས་གྱི་འབྱུང་གནས། ཁམས་སྤུལ་བསྐྱེན་འཛིན་ཚོས་གྱི་ཉི་མ། གུང་ཐང་བསྐྱེན་
པའི་སྤྱོན་མེ། རྒྱལ་མཚོག་སྤུལ་བཟང་རྒྱ་མཚོ། འཛིན་མེད་སྤྱིང་པ། མདོ་མཁེན་བཞུགས་
དབང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། དཔལ་སྤུལ་རིན་པོ་ཆེ་ཨོ་རྒྱན་འཛིན་མེད་ཚོས་གྱི་དབང་པོ། འཇམ་
དབྱངས་མཁེན་བརྩེའི་དབང་པོ། འཇུ་མི་ཕམ་རིན་པོ་ཆེ་འཇམ་དབྱངས་རྣམ་རྒྱལ་རྒྱ་མཚོ། འབྲས་
སྤྱིངས་སྐྱ་མ་ཨོ་རྒྱན་བསྐྱེན་འཛིན། ཀོང་སྤུལ་འཛིན་མེད་ནམ་མཁེན་དོ་རྗེ། དགེ་བཤེས་ཤེས་

རབ་རྒྱ་མཚོ། ཡ་མདོ་དགེ་འདུན་ཚོས་འཕེལ། ལྷ་སྐབས་རྗེ་ཁྱི་བྱང་རིན་པོ་ཆེ་སློབ་པ་བཟང་ཡེ་ཤེས།
 ལྷ་སྐབས་རྗེ་བདུད་འཛོམས་རིན་པོ་ཆེ་འཛིགས་བྲལ་ཡེ་ཤེས་དོ་རྗེ། ལྷ་སྐབས་རྗེ་དེལ་འགོ་མཁུན་བཙེ་
 རིན་པོ་ཆེ། དགའ་ལྡན་འཛོ་སྐྱད་སྐུལ་སྐྱ། མཁན་ཆེན་བྱུང་བཟུན་བཙེན་འགྲུས། གདོང་ཐོག་རིན་
 པོ་ཆེ་བཟུན་པའི་རྒྱལ་མཚན། ར་ཀ་ར་བྱུང་བཟུན་ཚོས་གྲགས། ལྷ་དངོས་བར་གཞིས་ལུན་ཚོགས་
 དབང་རྒྱལ། ལྷ་ཆ་མཐོ་རིམ་སློབ་དགེ་རིག་གནས་སྐྱབ་པའི་དབང་ལྷུག་འགོས་ལོ་བཞི་པ་བད་མ་རྒྱལ་
 མཚན་སོགས་མང་པོ་བྱུང་ཡོད།

དེ་ལྟར་རང་རེའི་སྐྱེན་རབ་རྒྱུངས་པའི་གཞིར་བྱུང་པ་རྒྱན་གྱི་བཟུན་བཙེས་མེ་ལོང་མའི་འཆད་
 ཉན་གྱི་རྒྱན་མ་ཚད་པར་ཡོད་པ་ནི་གོང་གསལ་མཁུན་དབང་རྣམ་པའི་བཀའ་བྱིན་ལ་བརྟེན་ནས་བྱུང་
 བ་ཞིག་ཡིན། ཕྱི་ལོ་༡༩༥༧ མན་ཚད་གྱི་མཁུན་དབང་ལ་ལས་དགོངས་ཚུལ་དང་འཆར་སློབ་གསར་
 པ་ནི། ད་དུང་སྐྱེན་རབ་མེ་ལོང་མའི་ལེགས་སྐྱུར་གྱི་ཐ་སྐྱད་མང་པོ་ཞིག་བོད་སྐད་ཐོག་ལ་མི་མཐུན་
 པ་ལྡན་བུ་དེ་འདྲ་སྲིན་གྱི་མཁུན་དབང་རྣམ་པའི་འགྲེལ་པའི་ནང་བྱུང་ཡོད་པ་རྣམས་ཞིབ་འཇུག་ནན་
 ཉན་གྱིས། ལྷན་རབ་མེ་ལོང་མའི་རྩ་བའི་འགྲུར་དང་འགྲེལ་པ་དག་ལ་ལེགས་བཙེས་གོང་མཐོར་གཏོང་
 དགོས་པའི་སྐྱེང་སློང་ཡང་འབྱུང་བཞིན་ཡོད་པ་ཡིན་ཅོ།

དབྱུང་གཞིའི་པར་སྐྱོད་བཅོས།

༡ མཁས་པ་འདུག་པའི་སྒོ།	ས་སྐྱེ་པ་ཚེ་དུ།
༢ ལྷན་ངག་མེ་ལོང་གི་དཀར་འགྲེལ་ དབྱུངས་ཅན་དབྱེས་པའི་སྐྱེ་དབྱུངས།	ལྷན་པ་དབང་ལྷ་པ། བོད་མཁས་པ་མི་ཐམ་
༣ ལྷན་ངག་གི་བརྟན་བཅོས་ཆེན་པོ་མེ་ལོང་ལ་ འདུག་པའི་བཟང་སྐྱེ་དཀར་འགྲེལ་རྒྱ་མཚོ།	དགེ་ལེགས་རྣམ་རྒྱུ།
༤ ལྷན་གྱི་བརྟན་བཅོས་མེ་ལོང་པར་ཆེན་ལྷ་མཚོ་གསུང་ བཞུགས་པའི་དབྱུངས་ཅན་ངག་གི་རོལ་མཚོ།	བརྟན་འཛིན་ཆོས་ཀྱི་ཉི་མ།
༥ ལྷན་ངག་མེ་ལོང་གི་བཟང་པོ་བརྟན་པའི་སྐྱེ་གསུང་ ཐམས་ཅད་འགྲེལ་པ།	སྐྱེ་ཐང་སངས་ལྷ་སྐྱེ།
༦ ལྷན་ངག་མེ་ལོང་གི་ལྷ་ཆེན་འགྲེལ་པ་གཞུང་དོན་ གསལ་པ།	དཔལ་ལྷན་སྒོ་གྲོས་བརྟན་པ།
༧ ལྷན་ངག་སྐབས་དང་པོའི་ལྷ་ཆེན་འགྲེལ་པ་ མི་འཛིགས་སེང་གའི་རྒྱུད་ཀྱི་རོལ་མཚོ་དབྱུངས།	རིན་ལྷན་ངག་དབང་ འཛིགས་གྲགས།
༨ ལྷན་ངག་མེ་ལོང་གི་ལས་ལམ་རྣམ་པར་བཟང་པ།	འདུག་པ་པད་མ་དཀར་པོ།
༩ ལྷན་ངག་གི་མཚན་ཉིད་བསྐྱེས་པ་ཚོམ་དཔེ་དང་ བཅས་པ་སྐྱ་ཆོགས་ལྷུང་པའི་རྒྱུ་པོ།	རྣམ་རྒྱེ།
༡༠ ལྷན་ངག་མེ་ལོང་གི་དོན་གྱི་རྒྱུ་ལ་དབྱེད་པའི་ འབེལ་གཏམ་ལེགས་བཟང་རོལ་མཚོ།	བོད་མཁས་པ་མི་ཐམ་ དགེ་ལེགས་རྣམ་རྒྱུ།

99 ལྷན་རག་ལ་དབྱེད་པ་ལྷུང་པ་ལའི་མེད་པའི་ལམ་
རྣམ་པ་མ་ཚོག་གི་དུས་རྟེན།

པོད་མཁས་པ་མི་པམ་དགེ་
ལེགས་ལྷམ་རྒྱལ།

99 ལྷན་རག་གི་དྲི་ཚིག་ཚངས་པའི་མཁོན་རྒྱུ་རྩུ་ལྷོ་
རང་ལམ་དབྱེད་པ་ལྷན་རག་གི་རོལ་མཚོ།

ཀུན་ལེ་མི་པམ་དགེ་ལེགས་
ལྷམ་རྒྱལ།

99 ལྷན་རག་གི་ཡང་ལམ་རབ་དགའི་རྒྱུ་རྩུ་རྩུ་
རྩུ་རྩུ་རྩུ་རྩུ་རྩུ་རྩུ་

པོད་མཁས་པ་མི་པམ་དགེ་
ལེགས་ལྷམ་རྒྱལ།

99 ལྷན་རག་ལེ་ལོང་མི་ཚང་ནས་གང་ཚོག་གི་ལྷན་རག་
ལེགས་སུ་བཀོལ་དེ་བཤད་པ།

དངུལ་ཚུ་རྩུ་རྩུ་རྩུ་
པོད་མཁས་པ་མི་པམ་
དགེ་ལེགས་ལྷམ་རྒྱལ།

99 ལྷན་རག་རྒྱ་པ་རྣམས་ལ་དྲི་ཚིག་ཚངས་པའི་ལགུལ་རྒྱུ།

པོད་མཁས་པ་མི་པམ་
དགེ་ལེགས་ལྷམ་རྒྱལ།

99 ལྷན་རག་ལེ་ལོང་གཞུང་གི་དཔེ་བཤད་ལྷན་རག་ལེགས་པ་ར་
བཤད་པ་རྒྱ་དབྱེད་ལྷམ་ཚོའི་ལྷུང་པོགས།

པོད་མཁས་པ།

99 ལྷན་རག་ལེ་ལོང་ལས་ལེའུ་གཉིས་པའི་
དཔེ་བཤད་མཚོ་ལྷུང་དབྱེས་པའི་མ་དོག།

པར་ཚོན་རྒྱོ་བཟང་ལེ་ཤེས།

99 ལྷན་རག་དཔེ་བཤད་ལྷན་རྒྱུ་ལྷོ་ལེ་ལྷུང་དབྱེད་ལས་
རྒྱལ་བཟང་རྒྱོ་གསལ།

པོད་མཁས་པ།

99 དབྱེད་པ་ལྷན་རག་གི་རོལ་མཚོ་ལས་རྩུང་པོ་
བརྒྱལ་པ་རྒྱོ་གསལ་དུང་པ་རོལ་པའི་རྣམས་ཚལ་
ལས་ལེའུ་དང་པོ།

ལྷུང་ལྷོང་ས་གྲ་མ་ཚོ་རྒྱུན་
ཀུན་བཟང་བརྒྱན་འཛིན་
རོ་རོ་རོ་རོ་རོ།

99 ལེའུ་དང་པོའི་དཔེ་བཤད་ལྷན་རྒྱུ་ལྷོ་ལེ་ལྷུང་དབྱེད་ལས་
ཀུན་པན་ཉི་མའི་རྣམ་པ།

ལྷུང་ལྷོང་ས་གྲ་མ་ཚོ་རྒྱུན་
བརྒྱན་འཛིན།

༡༡ ལྷན་ངག་དཔེ་རྒྱན་གསལ་བྱེད་ཀྱི་དཔེར་བཞིན་

ལྷ་རྒྱན་རྣམ་འདྲུམ་ཟེར།

པོད་མཁས་པ།

༡༢ ལྷན་ངག་གི་དཔེར་བཞིན་དང་མཚུངས་པ་

གསལ་བྱེད་ཀྱི་རྒྱུ་རྐྱེན་དོགས་གཅོད།

དངུལ་ཚུ་རྣམ་ལྟར།

༡༣ ལྷུས་རབས་སོ་བཞི།

སློབ་དཔོན་དཔེ་པོ།

༡༤ གཏམ་པད་མའི་ཚལ་གྱི་ལྷོས་གར།

ང་དཔལ་སྐྱལ།

༡༥ ལྷ་ཀུན་དུ་དགའ་བའི་ལྷོས་གར།

དཔལ་དགའ་བའི་ལྷ།

༡༦ རྟོགས་བཞིན་དཔག་བསམ་འབྲི་ཤིང་།

རིན་སྲུངས་ངག་དབང་

འཛིགས་གཤམ།

༡༧ གཞིན་ལུ་ལྷ་མེད་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད།

མདོ་མཁས་ཞབས་དྲུང་ཚེ་

མིང་དབང་རྒྱལ།

༡༨ ལྷན་ངག་ཕྱིན་རྒྱལ་སྐྱེད་པོ།

རྗེ་མིན་པོ་ཚེ།

༡༩ ལྷན་ངག་གསར་རྟེན་དང་ཚུམ་རིག་གི་ཁྱད་གནད།

འགོས་པད་མ་རྒྱལ་མཚན།

༢༠ པོད་ཀྱི་ལྷན་ངག་ལ་མཁས་པར་བྱ་བའི་རྒྱ་རྒྱུད་པ།

ཡུན་ཚོགས་བཀྲ་ཤིས།

༢༡ ལྷན་ངག་གི་སློབ་གྲིག་སློབ་ལ་དབྱེད་པ།

པད་མ་འབྲུམ།

THE HISTORY OF TIBETAN POETRY

(SYNOPSIS)

-Acharya Tsultsem Gyatso

Original and unique to the Tibetan poetical traditions are the spontaneous lyrical expressions of mystical and esoteric experience of a realiser or a spiritual person recounting their encounters and experiences, interspersed with didactic stories in verses etc. dating from the second century B.C. Since the first king of Tibet, although the Tibetan spoken language was not yet invented during those periods yet the poetic songs and Dohah were so popular. They move the readers to spiritual path and realisation.

The first composition of the Tibetan poetry was introduced during the time of king Srong-b'tsan sGam-Po and Thun-mi Sam-bhota, the father of the Tibetan language. Thun-mi Sam-bhota had written some poetic verses in praise of Chogyal Srong-b'tsan. (7th century), which were the first records found in written form.

Then came the poetic songs and Dohahs of Milarepa, the great yogi of Tibet in the 10th century. Though every school of Tibetan Buddhism and Bon has its own mGur (Dohahs), the best have come from the Kagyud Yogis who introduced this tradition of Tibetan poetry.

In a sense these songs and Dohahs sang by the great Yogis were the true poems. Milarepa sang in Tibet which did not know the rule of poetry as later established according to Indian sources. But later mystics and realisers kept up the tradition by singing in the same spontaneity without succumbing to the rules of the verse. It is this poetry that has found different expression in such a diverse personalities as Dubthob Melong Dorjee, Longchenpa, Lhatsun Namkha Jigmed, Vth Dalai Lama and Rigzin Jigmed Lingpa etc.

Then came Sakya Pandita Kunga Gyaltsen (1182-1251) who took upon himself the task of translating into Tibetan, poems and verses of early Indian poets, together with the structural and rhythmic rules of writing poetry.

During the 13th century, Tibetan scholars Shongton Dorjee Gyaltsen in collaboration with the Indian pandit Lakshmi-Kara translated the poetic works of Acharya Dandi, the foremost among the Indian poets of the 7th century, into Tibetan in Tibet. And the Tibetan scholars had written his own commentary on the poetry of Acharya Dandi which formed the root-text for later Tibetan poets.

From this time onwards, poetry or "Snyan-ngag" flourished in Tibet and almost all the scholar, whether lay or lama, has had some claim to poetic compositions. But most well known among them are Zhalu Chokyong Zangpo, Bod Khepa Mipham Geleg Namgyal, Vth Dalai Lama, Dokar Zhabdrung Tsering Wangyal, Situ Chokyi Jungney, Khamtrul Tenzing Chokyi Nyima, Mipham Rinpoche, Sikkimese Lama Ugyen Tenzing and H.H. The Dudzom Rinpoche etc.

Although the Tibetan poetry was not so widely spread during the time of mKhan-slob chos-gsum (7th century) yet it does not mean there was no Snyan-Ngags(poetry) at the time. They devoted entirely towards translating Buddha's teachings and phi-

osophies and it is true that the poetic works of Acharya Dandi was not yet translated during the time of mKhan-slob chos-gsum(7th century). But the poetry and Dohahs songs were very much present in Tibetan language from the earliest times.

I have tried to explain here the sources and history of Tibetan poetry for research purposes and how it was translated and brought into Tibet. The Tibetan poetry was well preserved and disseminated far and wide across Tibet. It is also important to note here that Denzong Lama Ugyen Tenzing was one of the great Tibetan poet who had written a commentary to the poetic works of Acharya Dandi of India. He was widely remembered by the people of Tibet and Denzong.